

II

USTAŠKO-DOMOBRANSKA DOKUMENTA

BOJNA RELACIJA ZAPOVJEDNIŠTVA 7. LOVAČKOG ZDRUGA OD 5. JANUARA 1945. DOSTAVLJENA ZAPOVJEDNIŠTVU USTAŠKO-DO.MOBRANSKE 4. HRVATSKE DIVIZIJE¹

**ZAPOVJEDNIČTVO
LOVAČKOG ZDRUGA**

Op. br. 8./taj.
dne 5. I. 45.

Predmet: Bojna relacija I. dio.

ZAPOVJEDNICTVU 4. HRVATSKE DIVIZIJE.—

Savezno nalogu zapovjedništva I. zbornog područja Glavnostožerni odjel GLST. br. 2250. Taj. od 2. IX. 1943. g., podnašam obću bojnu relaciju I. dio, 7. lovačkog zdruga, za mjesec prosinac 1944. godine.—

I. DIO.

OPERACIJE, IZKUSTVA I NEDOSTATCI

Raspored: Stožer sa stožernim djelovima — Izviđačka, Obkoparska, Dojavna i protuoklopna sat — u Bos. Novom.

I. bojna sa stožerom, 1. i 2. sati u uporištu Rudice, te 3. sat u Dvoru na Uni.

II. bojna sa stožerom, 5. i 8. sati položaj Kula (Bos. Novi), 6. sat pričuva u Bos. Novom, te 7. sat na položaju s. Za mjača.

III. bojna sa stožerom, 10., 11. i 12. sati na položaju Jablanica (Bos. Novi) i 9. sat u pričuvi Bos. Novi.

Z a d a t a k : odbrana mjesta Bosanski Novi, osiguranje želj. pruge Rudice — Bos. Novi, te osiguranje ceste Bos. Novi — Dvor na Uni.—

Operacije:

30. na 1. XII. 1944. god.: napali su odmetnici na postave 1. sati u s. Zamlača. Pod jakim pritiskom odmetnika,² koji su

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 2/1—129, k. 59.

² Prema izvještaju Štaba 7. NOU divizije napad je 22/23. novembra 1944. izvela njena 4. brigada. Opširnije o tome vidi tom V, knj. 35, dok. br. 92.

brojčano bili daleko jači, sat se je pod borbom povukla u Dvor na Uni.— Tokom borbi na postavima, kao i prilikom probijanja za Dvor na Uni, imala je gubitaka i to: 5 domobrana ranjenih, 1 častnik i 8 domobrana zarobljeno. Sigurno utvrđeni gubitci odmetnika jesu: 3 odmetnika poginula, među njima jedan politički komesar, te 3 ranjena.

Moral sali bio je slab iz sljedećih razloga: sat je sastavljena od ostataka razbijenih jedinica u Priedoru, te ne posjeduje borbenu povezanost. Ista sat na istim postavima razbijena je od odmetnika 3—4 dana prije. Oprema ljudstva je u jadnom stanju, što se javlja kao posljedica gubitaka tvoriva i opreme u Priedoru. Na postavima nisu izgrađeni objekti pogodni za nastambu i prihvat borbe. Sve ovo imalo je za posljedicu to da je sat u danom času zakazala.

Od 1. do 4. XII. 1944.: Nije bilo događaja i dodira sa odmetnicima većih razmjera.— Svakodnevno vršena su energična razviđanja protivnika i protivničkih položaja u svim pravcima.

Dne 1. XII. 44. g. upućena je 6. sat na postave s. Zamlača, gdje ostaje na osiguranju puta sve do 5. XII. t.g., kada je povučena u sastav bojne.

U ovom vremenskom razdoblju vrši se preformiranje tako da I. bojna bivše 7. lov. pukovnije postaje I. bojna 7. lov. zdruga. I. i II. bojna 13. lov. pukovnije postaje II. odnosno III. bojna 7. lov. zdruga.

Dne 5. XII. 1944. g.: povučena je 6. sat u sastav bojne i ostaje pričuvom.— Kako su noću (4. na 5.), odmetnici minirali prugu, na 6. km od Bos. Novog, upućen je radnički vlak na popravak iste sa potrebnim osiguranjem. S desne obale Une pripucali su odmetnici na osiguranje.— Osiguranje podpomognuto flakom sa vlaka, te vod upućen na pravcu Vješala odbili su odmetnike bez vlastitih gubitaka.— Protivnički gubitci su nepoznati.—

Dana 6. i 7. XII. 1944. g.: Vrše se izviđanja neprijatelja u raznim pravcima bez dodira sa istim.—

Dana 8. XII. 1944. g.: izvršen je podhvata pravcem Matijevići — s. Zakopa — Vidorija — k. 295 — Stojakovići.— Poduhvat vrši jedna kombinovana bojna, sastava kako sledi:

Izviđačka sat 7. lov. zdruga,
Izviđačka sat 4. hrv. divizije,
Ustaški jurišni vod,
6. sat II. i 9. sat III. bojne 7. lov. zdruga.

Svrha poduhvata bila je izviđanje i čišćenje prostora sjeverozapadno Bos. Novoga.— Odmetnici su protjerani do s. Stojakovića, kada je poduhvat prekinut radi nastupa mra-

ka.— Vlastitih gubitaka nije bilo, protivnički gubitci su nepoznati.—

Dana 9., 10., 11., 12. i 13. XII. 1944. g.: Svakodnevno su vršena razvidanja neprijatelja u raznim pravcima bez dodira sa neprijateljem.— Dne 9. XII. t.g. ranio se poručnik Prpić Božidar, prilikom rukovanja sa minom.— Dne 12. XII. t.g. formirana je 7. sat II. bojne od prijašnje milicije »Nogo«, a koja se nalazi na postavima s. Zamlača.

Dana 15. i 16. XII. 1944. g.: Vršena su razvidanja u svim pravcima, bez dodira sa odmetnicima.— Tokom noći od 14. na 15. XII. t.g. minirali su odmetnici prugu na 31 mjestu, 6 km daleko od Bos. Novog'.— Istoga je dana pruga popravljena.—

Dana 17. XII. 1944. g.: Obhodnja 11-e sati, jačine 2 roja, upućena prema Rudicama, naišla je na odmetničku zasjedu.⁴ Po prihvaćenju borbi obhodnja se je morala povući radi slabijeg položaja.— Ponovno upućena obhodnja u istom pravcu, protjerala je neprijatelja bez vlastitih gubitaka. Neprijateljski gubitci su nepoznati. Istoga dana napadnuta je obhodnja 2. sati iz Rudica. U nastaloj borbi zarobljen je teklić 2. sati, dok je nađen 1 odmetnik mrtav, te se saznalo da je još 1 ranjen.

Dana 18. XII. 1944. g.: Vršeno razvidanje prema s. Šindacima sjevero-zapadno od Bos. Novog. Sa neprijateljem nije bilo dodira.— Istoga dana napadnuta je obhodnja 11. sati, jačine 3 roja, od strane odmetničke zasjede jačine oko 40 odmetnika.— Neprijatelj je protjeran bez vlastitih gubitaka. Neprijateljski gubitci nepoznati.—

Dajia 19. XII. 1944. g.: Upućena je 6. sat u svrhu razvidanja u pravcu Blagaja.— Kod k. 349 (Daščica) istočno od Bos. Novog, naišla je na neprijatelja,³ koji je proteran u pravcu Svodne.— Istoga je dana upućena obhodnja jačine 2 voda (1 vod 11. i 1 vod 10. sati) pravcem: k 251 do k 257.— Uslijed guste magle, vođa obhodnje skrenuo je sa zadatog pravca, te je od k 251 krenuo prema k 331 u blizini Dolovljana.— U selu se primjetilo desetak odmetnika.— Uslijed magle nije se poduzela jača borba.— Vlastitih gubitaka nije bilo. Neprijateljski gubitci nepoznati.—

Dana 20., 21., 22. i 23. XII. 1944. g.: Vršena su razvidanja raznim pravcima, bez dodira sa neprijateljem.— Primjećeno je da se odmetnici ukopavaju na Mazič brdu.—

Dana 24. XII. 1944. g.: Tokom noći pruga minirana na 41 mjestu. Vod upućen u razvidanje u pravcu Vješala nije imao dodira sa odmetnicima. Jedan vod 6. sati upućen u razvidanje

³ i ⁴ Te akcije su izveli dijelovi Podgrmečkog NOP odreda (vidi knj. 31, dok. br. 109).

⁵ Riječ je o dijelovima 20. krajiške brigade 39. NOU divizije (vidi knj. 31, dok. br. 109).

pravcem R. gipsa — k 278, napadnut je na samoj k 278 od odmetnika. Vlastiti gubitci: 1 domobran ranjen.— Protivnički gubitci nepoznati.—

Na večer oko 20,00 sati napadnuta je obhodnja, koja je išla gradom, od strane pijanih kozaka⁶ vatrom.— U nastalom puškaranju poginulo je 2 dočastnika, 1 dočastnik i 5 domobrana je ranjeno. Teklić 2. sati, koji je zarobljen 17. XII. t.g. vratio se iz robstva.—

Dana 25., 26. i 27. XII. 1944. g.: Vršena su razviđanja u raznim pravcima, bez dodira sa odmetnicima.—

Dana 28. XII. 1944. g.: Vod upućen u nasilno razviđanje prema k 278 nije imao dodira sa odmetnicima.— Istoga dana upućena je 6. sat u razviđanja prema Sakić brdu, no nije imala dodira sa odmetnicima.— U borbi sa odmetnicima, koju je vodila obhodnja 2. sati iz Rudice, naišla su 2 domobrana na vlastito minsko polje.—

Tom je prilikom jedan domobran poginuo, dok je 1 ranjen.

Dana 29., 30. i 31. XII. 1944. g.: Vršena su razviđanja u raznim pravcima bez dodira sa neprijateljem.— Dne 29. XII. t.g. naišla je odmetnička minerska skupina na minsko polje.— Posljedak: 2 odmetnika teško ranjena.—

I s k u s t v a : Pošto tokom mjeseca prosinca t.g. nije bilo sukoba sa odmetnicima većih razmjera, nisu se stekla iskustva, koja bi valjalo u buduće izkorišćavati.—

Nedostatci: Tokom mjeseca prosinca nije bilo nedostataka.—

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Zapovjednik podpukovnik
(Kolaković)
A.⁷ Kolaković ppk.

**ZAPOVJEDNICTVO
LOVAČKOG ZDRUGA**
Op. br. 8/taj.
dne 5. I. 45.

Predmet: Bojna relacija II. dio.—

ZAPOVJEDNIČTVU 4. HRVATSKE DIVIZIJE.—

Savezno nalogu zapovjedništva I. zbornog područja Glavnostožerni odjel Glst. br. 2250/taj. od 2. IX. 1943. godine, pod-

⁶ U novembru 1944. na sektom Bos. Novog su se nalazili dijelovi 4. kubanskog puka 1. kozačke konjičke divizije (vidi dok. br. 178), i vjerovatno je riječ o njima.

⁷ Aleksandar

našam izvješće obće bojne relacije II. dio, 7. lovačkog zdruga, za mjesec prosinac 1944. godine.

II. DIO.

VLASTITI I VJEROJATNI PROTIVNIČKI GUBITCI,

a.— Vlastiti gubitci

Naziv	Mrtvih	Ranjenih	Zarobljenih	Nestalih	Pobjeglih	Opaska
častnika		1	1			
dočastnika	3	2				
momaka	1	17	8			
S v e g a	1	20	8			

b.— Protivnički gubitci.

Poginulih	Ranjsnih	Zarobljenika	O p a s k a
5	6		

Napomena: Navedeni gubitci protivnika su sigurno ustanovljeni, no prema izkazima mještana, kao i prema tragovima krvi, može se sa sigurnošću zaključiti, da su gubitci odmetnika mnogo veći.

c.— Vlastiti gubitci u tvorivu.

Jedinica	Puška	Strojo- puška	Strojo- samokresa	Samo- kresa	Sign sa- mokresa	Kotura	Opaska
1. sat 7. 1. zdr.	4	6	2	2			
2. sat 7. 1. zdr.							
6. sat 7. 1. zdr.			1	2	1		

d.— Protivnički gubitci u tvorivu.

Nepoznati!

Zapovjednik podpukovnik
(Kolaković)
A. Kolaković pp

BOJNA RELACIJA ZAPOVJEDNIŠTVA 7. LOVAČKOG ZDRUGA OD 8. JANUARA 1945. DOSTAVLJENA ZAPOVJEDNIŠTVU USTAŠKO DOMOBRANSKE 4. HRVATSKE DIVIZIJE¹

ZAPOVJEDNICTVO
7. LOVAČKOG ZDRUGA

Op. br. 17./taj.
dne 8. I. 45.

Predmet: Obća bojna relacija
I. dio.

ZAPOVJEDNIČTVU 4. HRVATSKE DIVIZIJE

Savezno nalogu zapovjedništva I. Zbornog područja Glavnostožerni odjel Glst. br. 2250'tajno od 2. IX. 1943. g., podnašam izvješće obće bojne relacije I. dio, 7. lovačkog zdruge, za mjesec studeni 1944. godine.

I. DIO.

OPERACIJE, IZKUSTVA I NEDOSTATCI.

R a s p o r e d: Stožer pukovnije sa stožernim dielovima (15. i protuoklopna sat) u Bos. Novom.

I. bojna 13. lovačke pukovnije sa stožerom 2. i 4. sati na položaju Kula, 1. sat pričuva u Bos. Novom.

II. bojna 13. lovačke pukovnije sa stožerom, 6., 7. i 8. sati položaj Jablanica, — 5. sat pričuva u Bos. Novom.

1. bojna 7. lovačke pukovnije sa stožerom i 1. sati položaj S. Zamlača, 2. sat položaj s. Rudice, 3. sat položaj Dvor na Uni.

Z a d a t a k: Odbrana Bos. Novog, osiguranje željezničke pruge Bos. Novi — Rudice, te osiguranje ceste Dvor — Zamlača.

Operacije: 1. XI. 1944. godine upućene obhodnje radi izviđanja željezničke pruge i zemljišta u pravcu Ravnica, nisu došle u dodir sa odmetnicima.

1 vojnik 14. sati nagazio je na minu kod Kule. —

2. XI. 1944. g.: Obhodnje i osiguranja za dovoz siena u pravcu Ravnica nisu naišle na odmetnike. Istog dana gađali su

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1/1—87, k. 59.

odmetnici uporište Rudice bacačem. Prema dobivenim podacima odmetnici imaju namjeru napasti uporišta između Dvora i Divuša, u vezi s tim zapovjedena je pripravnost II. stupnja.— Prikupljeni su podatci o prikupljanju odmetničkih brigada u Šegestinu. Noć protekla u miru.

3. XI. 1944. g. jedan vod 2. sati upućen u pravcu Ravnica radi izviđanja pruge i zemljišta. Na 2-gom kilometru, a u visini K. 119, od Bos. Novog obhodnja je napadnuta od odmetničke zasljeđe.- Pod borbom obhodnja se povukla. Vlastiti gubitci: jedan domobran lakše ranjen. Gubitci odmetnika su nepoznati. Istoga dana upućena su dva voda (jedan vod 15. sati i jedan vod 1. sati) prema s. Suhači. Dodira sa odmetnicima nije bilo.

Dne 5. i 6. XI. 1944. g.: upućene ophodnje u raznim pravcima radi izviđanja neprijatelja i zemljišta, nisu imale dodira sa odmetnicima. Tokom noći od 4. na 5. minirali su odmetnici prugu prema Ravnica.

Dana 7. XI. 1944. g.: ophodnje upućene u pravcu Ravnica, nisu imale dodira sa odmetnicima. Oko 14,00 sati napali su neprijateljski zrakoplovi strojničkom vatrom B. Novi. Tom zgodom upropaštena je jedna lokomotiva na željezničkoj stanici, a jedan Njem. dočastnik je ranjen.

Dana 8. XI. 1944. god. Ophodnja druge sati upućena u pravcu Ravnica nije imala dodira sa odmetnicima .

Druga bojna, koja je bila na položaju i Divuši, preuzima postave u Bos. Novom, koje je držala 4. ustaška bojna/" Ustaška bojna odlazi u Divuše.

Raspored druge bojne je po sljedećem: 7. sat od Vidorije i rieke Une do groblja. 6. sat od groblja do rieke Sane. 5. sat na položaju s. Matijevići.

Dana 9. XI. 1944. god. Ophodnja druge sati upućena u pravcu Ravnica, nije došla u dodir sa odmetnicima. Druga sat 7. lov. puk. sa Milicijom »Nogo« preuzima postave u Rudicama.

Dana 10. XI. 1944. i 11. XI. g. Ophodnja druge sati u pravcu Ravnica nije imala dodira sa odmetnicima. Dne 11. XI. 1944. napadnuta je ophodnja za prevoz hrane između Dubice i Kostajnice.⁴ Vlastiti gubitci dva domobrana nestala (Vjerojatno zarobljena).

Dana 12. 13. 14 i 15. XI. 1944. g. Ophodnje upućene u pravcu Rudica i Ravnica nisu imale dodira sa odmetnicima.

² Na tom prostoru su tada djelovali dijelovi 39. NOU divizije (vidi knj. 31, dok. br. 26).

³ Ona je formacijski pripadala 6. ustaškom stajaćem zdrugu, čije je sjedište bilo u Kostajnici (vidi knj. 31, dok. br. 181).

⁴ i ⁵ Taj napad su izveli dijelovi 20. krajiške brigade 39. NOU divizije (vidi knj. 31, dok. br. 26).

Dne 12 XI. 1944. g. naletio vlak na minu na 6. km. od B. Novog. Kola iz Rudica naišla na cesti na minu. Poginula 4 domobrana i jedan civil.

Dana 16 XI. 1944. g. Tokom noći minirana pruga na 30 mjesta u dužini 400 m. Oko 23,00 sata uslijedio napad odmetnika³ na postave prve sate — položaj Kula. Vatrom našega oružja odmetnici su odbijeni u istočnom pravcu od B. Novog. Vlastitih gubitaka nije bilo. Protivnički gubitci su nepoznati, ali prema pričanju seljaka imali su mrtvih i ranjenih. Druga sat u sastavu Boračke škole upućena u s. Javoranj, sjevero-zapadno od Dvora, u svrhu nabavke stočne hrane i izviđanja. Napad manjih odmetničkih grupica odbijen je glatko bez vlastitih gubitaka.

Dana 18. XI. 1944. g. Tokom noći napali su odmetnici postave na sektoru Unčani — Divuša.⁶— U 0,4, 45 sati drži se još samo škola. U 0,6, 45 sati prebačena je druga sat kamijonima do sela Struge. Radi pružanja pomoći posadi Unčana sat kreće iz Struge preko kote 256 — K 238. Na koti 238. dolazi do borbe sa odmetnicima, koji se povlače prema koti 243. i s. Niševići. Istoga dana u 19,00 sati vratila se sat bez gubitaka u B. Novi.

Dana 19. XI. 1944. g. Noć protekla mirno. Prema prikupljenim podatcima, odmetnici sa četnicima koji su im prišli,⁷ spremaju napad na uporište Rudice. Isto tako javljeno je prikupljanje odmetnika kod Blagaja i Maslovara, sa vjerojatnom namjerom napasti B. Novi. Zapovjeđena pripravnost II. stupnja. U svrhu razbijanja i smetanja prikupljanja odmetnika tuklo je vlastito topništvo kotu 313., 257. i na kuće istočno od kote 273.

Dana 20. XI. 1944. g.: Noć protekla mirno. Obhodnje upućene u raznim pravcima u svrhu razviđanja nisu naišle na neprijatelja.— Osiguranje, koje je išlo radi dotura drva napadnuto je od odmetnika vatrom.— Vlastitih gubitaka nije bilo, protivnički gubitci su nepoznati.

Dana 21. XI. 1944. g.: Vršer se energična razviđanja neprijatelja i neprijateljskih položaja u raznim pravcima, bez dodira sa odmetnicima.

Dana 22. XI. 1944. g.: Tokom noći napali su odmetnici 1. sat I. bojne 7. lov. pukovnije na postavima s. Zamlača.⁸—

⁶ i ⁸ Napad na Unčane i Divušu su izvele 3. i 4. brigada 7. NOU divizije, a na s. Zamlaču 4. brigada. Opširnije o tome vidi tom V, knj. 35, dok. br. 92.

⁷ Podatak je netačan. Nikakvi četnici tada nisu prišli jedinicama 39. NOU divizije na tom sektoru. O rasporedu i dejstvu te divizije vidi knj. 31, dok. br. 26.

Nakon ogorčene borbe, pod pritiskom premoćnog neprijatelja, sat se je povukla u Dvor na Uni.

Vlastiti gubitci: 1 dočastnik mrtav, 2 domobrana ranjena i 3 domobrana nestala (vjerojatno zarobljena).— Neprijateljski gubitci, prema provjerenim podacima, 2 poginula i 15 ranjenih.

Obhodnja 1. sati I. bojne 13. lov. pukovnije, upućena prema Ravnicama, nije imala dodira sa odmetnicima.— 2. sat upućena je u razviđanje u pravcu s. Javornja, nije imala dodira sa odmetnicima. Jedan domobran nagazio je na minu.

Dana 23. i 24. XI. 1944. g.: Vršena su razviđanja u raznim pravcima bez jačeg dodira sa odmetnicima.—

Dana 25. XI. 1944. g.: Tokom noći izvršene pripreme za poduhvat u svrhu čišćenja prostora sjeverno i sjevero-zapadno od Dvora na Uni.— Prema prikupljenim podacima u navedenom prostoru zadržava se IV. partizanska brigada.⁹

U poduhvatu sudjelovale su 2., 5. i 6. sat, kombinirana strojnička sat sa 2 strojnice i 2 srednja bacača, te protuoklopna sat sa 2 topa.

Pravac poduhvata bio je Dvor — s. Hrtići — s. Gornji i Donji Javoranj — Zminjak.

Djelovi 4. kozačke divizije¹⁰ napadaju pravcem Pakovac — Palanka — k. 300, sa zadatkom da dostignu liniju s. Katarina, k. 219 (zapadno od Unčana), Zminjak i sjeverni rub Glavičane (zapadno od Zminjaka).

Milicija iz s. Matijevića zaposjeda Kordić brdo zapadno od k. 237 i razviđa do s. Zakopa.

Boračka škola zaposjeda s. Vojniće.— 1. sat iz sela Zamlaća ide preko Stubova, k. 246., 256. i preko Metle do Groblja.— 2. sat 7. lov. pukovnije obrazovala je pričuvu.

Kod s. Hrtića dolazi do ogorčene borbe sa odmetnicima, koji su se utvrdili. Sjajnim naletom 2., 5. i 6. sati, te preciznim gađanjem protuoklopnih topova i ostalog teškog pješačkog oružja istjerana je odmetnička brigada iz svojih postava.— Potom se nastavlja gonjenje odmetnika sve do Zminjaka, kada je daljnji nastavak poduhvata prema osnovi obustavljen. Vlastiti gubitci: zapovjednik pukovnije podpukovnik Kolaković ranjen, 4 domobrana ranjena, 1 Njemac poginuo, a 1 ranjen.— Neprijateljski gubitci: 3 mrtva nađeno no prema tragovima krvi dade se sa sigurnošću zaključiti da su odmetnički gubitci u mrtvim i ranjenim daleko veći.

• Riječ je o 4. brigadi 7. NOU divizije.

¹¹ Pogrešno. Vjerovatno se odnosi na 4. kubanski puk njemačke 1. kozačke konjičke divizije. O formacijskom sastavu te divizije, kao i o njenom rasporedu vidi tom V, knj. 35, dok. br. 97, objašnjenje br. 164.

Dne 26, 21. i 28. XI. 1944. g.: obhodnje upućene u raznim pravcima radi izviđanja neprijatelja nisu imale dodira sa istim.

Dne 29. XI. 1944. g.: Poduzet podhvata u svrhu čišćenja prostora sjeveroistočno od Bos. Novog. Sudjeluju 2. i 5. sat 13. lovačke pukovnije i jedna kozačka bojna. Poduhvat nije imao većeg uspjeha zbog guste magle. Vlastiti gubitci: 3 ranjena (dva iz 5. sati i jedan konjušar iz 15. sati). Protivnički gubitci: 1 poginuo — nađeno — a računa se sa većim gubiticima.

Dne 30. XI. 1944. g.: obhodnje upućene u raznim pravcima nisu imale dodira sa neprijateljem.

I s k u s t v a : u borbama vođenim u toku mjeseca studenog 1944. g. nisu se stekla nikakova osobita iskustva, koja bi valjala u budućnosti izkoristiti.

Nedostatci: Nedostataka nije bilo.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

**Zapovjednik ppukovnik
(Kolaković)
A. Kolaković pp.**

**IZVJEŠTAJ KOTARSKOG ORUŽNIČKOG ZAPOVJEDNIŠTVA
GORAŽDE OD 31. JANUARA 1945. ZAPOVJEDNIŠTVU USTA-
ŠKO-DOMOBRANSKE 8. HRVATSKE DIVIZIJE O SITUACIJU**

**KOTARSKO
ORUŽNIČKO ZAPOVJEDNIŠTVO GORAŽDE
5. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
Broj 31./taj
U Goraždi, dne 31. siječnja 1945**

**Predmet: Izvješće o situaciji na
područjima kotareva: Rogatica, Cajniče i Višegrad i
Ispostave Goražde, šaljem.**

**ZAPOVJEDNIŠTVU 8. HRVATSKE DIVIZIJE
ZAPOVJEDNIŠTVU 5. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
ŽUPSKOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJE. SARAJEVO
S A S T A V :**

U interesu službe J.S. na područjima gornjih zapovjedništva, radi prikupljanja podataka o situaciji na području kotareva: Rogatica, Cajniče, Višegrad te ispostave Goražde (kotara Cajniče), od 26—30. o.m. djelomično sam obišao i ustanovio slijedeće:

a) Kotar Rogatica: Na području kotara Rogatica, njemačke skupine su zaposjele ova mjesta: Rogaticu (samo mjesto), Mesiće, Ustipraču i Mededu,— Ove snage su jače, služe kao prihvatne jedinice četa, koje prelaze iz Višegrada prema Sarajevu i osiguravaju željezničku i cestavnu prugu na dotičnom kotaru. Naših vlasti na području kotara nema. U pojedinim selima dotičnog kotara imade još našeg pučanstva.— Ovo pučanstvo se postepeno povlači u pravcu Sarajeva njemačkim kolonama, odnosno vlakom od Mesića i Ustiprače. Pre-

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 49/10—1, k. 149/E.

² i ³ Odnosi se na snage njemačke 181. pješadijske divizije (vidi dok. br. 107, objašnjenje br. 2). Pored pomenutih snaga, na komunikacijama Višegrad — Rogatica — Sarajevo bilo je nekoliko manjih jedinica, jačine bataljona, za obezbjeđenje saobraćaja.

ko cijelog područja, u prelazu se nalaze odmetničke bande, četnika ili partizana.— Prelazne odmetničke skupine su od naroda digle svu hranu, stgku i odjeću, što je bilo za upotrebu.— Narod pati bez hrane mnogo. Zamolio sam njemačke prevozne jedinice, da našem narodu, pri evakuaciji izlaze u susret, što su i obećali.— Promet na željezničkom i cestovnom pravcu od Rogatice, odnosno Ustiprače prema Sarajevu obavlja se normalno.— Samo mjesto Rogatica bombardiranjem od neprijateljskih zrakoplova u mjesecu studenom 95% je uništeno.— Njemačke skupine su za stanovanje napravile barake, a naše pučanstvo se nalazi u napravljenim kolibicama.— Među tamošnjim narodom vlada bolest »pjegavi tifus«, slučajeva smrti imade više.— Njemački liječnici izlaze u susret kod davanja liječničke pomoći u manjoj mjeri, svakako iz oskudice zdravstvenog tvoriva.— Zapadom snijega od 27. o.m. promet je, kako na prugi, tako na cesti od Rogatice do Mesića, za sada posve onemogućen.— Njemačka vojska radi na čišćenju snijega, te će u skoro promet biti normalan.— Napada neprijateljskih skupina na njemačke kolone, manjeg su značaja.

b) Kotar Cajniče: Kotar Cajniče, sa lijevu i desnu stranu rijeke Drine, osim kotarske ispostave Goražde (istog kotara) nalazi se u rukama odmetnika.— O ispostavi Goražde naknadno će navesti.— Našeg pučanstva preko rijeke Drine nema.

c) Kotar Višegrad: Cijelo područje kotara Višegrad, preko rijeke Drine, sa desnu stranu je u rukama partizana.— Sa lijevu stranu rijeke Drine nalaze se sela: Nezuci, Holjaci, Kabernik, Orahovci, Dubočica, Rohci, Kazanci i Lijeska.— U ovim selima nalazi se još našeg pučanstva.— Od Višegrada, sa ovu stranu Lima, do Medede, kotara Rogatica, nalaze se njemačke čete i služe kao prihvatne snage četa i materijala sa onu stranu Lima za transportovanje za Sarajevo.— Sva navedena sela, kotara Višegrad zaposjednuta su njemačkim posadama¹.— Mjestimice imade i četnika, ali pod upravom Njemaca, iz navedenih sela se očajna borba svakodnevno vodi između odmetnika i Njemaca, koji nadiru preći rijeku Drinu u pravcu kotara Rogatica.— Njemačke skupine na tim položajima su veoma jake i ne davaju nikakove važnosti napadajima odmetnika.—

Pučanstvo u ovim selima je ostalo bez igdje ičega.— Pri prelazu Nedićeve¹ i Dražine vojske" preko ovog područja, kao i upadima partizana, opljačkali su narodu sve što je bila njima za upotrebu.— Željeznički promet na prugi Višegrad — Sarajevo obavlja se nesmetano, izuzev zapada ovog snijega, ali njemačke skupine energično rade na čišćenju snijega, te će promet biti u skoro normalan.

g) Ispostava Goražde: Cijelo područje ispostave Goražde, osim samog mjesta, nalazi se u rukama odmetnika.— Ovo područje je po odmetnicima zauzeto u posljednjem tjednju. Odmetničke jedinice su zaposjele kotar Cajniče i ispostavu Goražde i to: Prijepoljska, Sandžačka," Nevesinjska,⁷ muslimanska-bosanska^v i crnogorska brigada⁹.— Područje kotara Višegrad napadaju, odnosno su zauzele brigade odmetnika iz Srbije¹⁰ i Albanije¹¹.— U gradu Goraždu, odnosno, na uporištima oko samog grada, u razmaku od 1 km. oko grada, nalazi se posada njemačkih četa u jačini od oko 2.000 momaka¹².— Od 24—28 o.m. četiri odmetničke brigade neprekidno drže pod vatrom goraždansku posadu.— Njemačko teško i strojno oružje sa uspjehom odoljeva navalama.— U borbi od 24—28 o.m. su Nijemci imali oko 20 mrtvih i više ranjenih, tvoriva izgubili nijesu, neprijatelj je imao toliko gubitaka, da je, po izvještaju njemačkog komandanta u Goraždu, izjavljenog mi, dne 27. o.m. da su sve glavnije snage neprijatelja razbijene i da su napustili položaje, te se povukli u pravcu Foče i Trnova,

⁴ Riječ je o Srpskom udarnom korpusu (vidi dok. br. 20).

⁵ O povlačenju četničkih jedinica iz Srbije i Crne Gore vidi dok. br. 5, 20, 87 i 162.

* Odnosi se na brigade 37. NOU divizije. Opširnije o njima vidi dok. br. 107.

¹ Riječ je o 11. hercegovačkoj NOU brigadi. Opširnije o njenim dejstvima vidi dok. br. 175.

⁸ Pogrešno. U to vrijeme 16. muslimanska NOU brigada dejstvovala je u istočnoj Bosni na prostoru Han-Pijesak — Vlasenica (vidi dok. br. 139).

* Na sektoru Cajniče — Goražde tada je bilo nekoliko crnogorskih brigada, odnosno brigade 3. NOU divizije. Vidi dok. br. 140.

¹⁰ Na prostoru Višegrad — Priboj je dejstvovala 22. NOU divizija (vidi dok. br. 57).

¹¹ O narodnooslobodilačkim jedinicama Albanije vidi dok. br. 57.

¹² Bliže o njima vidi dok. br. 107.

prema tome, od 28. o.m. neprijateljski napor za zauzeće Goražda je osujećen.— Naše pučanstvo u zaposjednutim selima po odmetnicima je, od odmetnika potpuno opljačkano.— Mobilizaciju žena i djevojaka su izvršili¹³.— Ono mladeg i jačeg muškog staleža, izbjeglo je u Goražde. Veći ostatak je ostao sa odmetnicima.— U samom Goraždu vlada pjegavi tifus, obolenia imade mnogo, također i smrtnih slučajeva.— Narodu nitko nedava pomoći kod suzbijanja epidemične bolesti.— Prolazne srbijanske vojske, a sada njemačka vojska i naša milicija i građanstvo iz temelja ruši sve državne i privatne zgrade, ni jedna državna i bolja privatna zgrada ne postoji u Goraždu.— Kod komandanta njemačke skupine sam apeliro, da se sa rušenjem zgrada prestane, obzirom, eventualno doseljenje naših vlasti i građanstva u Goražde.— Ovu pojavu je obećao spriječiti odmah i dostaviti izvještaj ovom zapovjedništvu o svemu.

NAPOMENA:

a) Političko stanje: Na svim kotarevima gdje sam sa narodom došo u dodir, osjetio sam, da je narod nacionalno i moralno strašno oslabio. Tako sam primjetio u Goraždu, pa i u svim krajevima, gdje je narod u dodiru sa četnicima, da nosi svaki musliman, kao i svaki domobran-milicajac, srpsku šajkaču.— Na šajkači nema srpskog grba niti vrhovničkog znaka N.D.H. Pojava moja sa oružnicima u navedena mjesta nije niti najmanje konvenirala, kako pravoslavnom, tako niti muslimanskom pučanstvu.— Vidi se da su četnici svojom presijom nametnuli svoju vlast i nacionalnu svijest muslimanima.— Svako i najmanje muško je naoružano.— Ne pripada nijednoj našoj postrojbi.

b) Milicija: Na području Ispostave Goražde i kotara Foča, prije mjeseca studenog, postojale su 2 bojne milicije, odnosno domobrana 18. pješačke pukovnije i to V i VI bojna. VI bojna je bila u Ustikolini, a V. je bila u selima oko Goraž-

¹³ Jedinice NOVJ, za sve vrijeme narodnooslobodilačkog rata, nisu vršile mobilizaciju žena, već su one dobrovoljno stupale u NOVJ, a bilo je i takvih slučajeva kada su se, bežeći ispred nasilja okupatora i kvilinga, sklanjale privremeno kod jedinica NOVJ.

da, a stožerom u Goraždu¹⁴ i t.j. do 11. rujna 1944. kad je stožer V. bojne preselio se iz Goražda u Praču. Ove dvije (2) bojne su brojile oko 4.500 momaka. Od tog broja momčadi, našao sam 68 momaka u Goraždu, oko 50 momaka u Kopačima i Zorlacima i oko 100 momaka u Prači, a imade ih u Stambulčiću oko 30 momaka.— Osim ove 2 bojne, postajala je u Renovici, kotara Rogatica jedna satnija od 200 momaka.— Od ove posljednje nema niti traga.— Ljudstvo ovih bojna je apsolutno, stegovno, moralno i nacionalno upropašćeno, starješine su ih posve napustile: zapovjednik VI bojne nadsatnik Rizvanbegović i zap. V. bojne satnik Hašimbegović se nalaze od studenog 1944. u partizanima, do tada su se nalazili u Sarajevu, a zapovjednik Rogatičke milicije natporučnik Ploskić se nalazi stalno kod svoje kuće u Sarajevu (za ovo sve znadu nadređene im starješine), zapovjednici milicije su većinom seoski, malo bolji ljudi, koji nemogu upravljati jedinicama domobranstva, jer su zato stručno nesposobni. Veći dio milicije, odnosno tih domobrana su neđe okupirani po partizanima ili su svakako prešli u njihove redove.— Jedan mali dio VI. bojne se je prebacio od Ustikoline prema Trnovu, te se za istu skupinu ništa drugo nezna.— Tako je nemarom nadređenih, moralno, materijalno i nacionalno upropašćena jedna pukovnija domobrana, od koje danas nitkome nikakove privrede nema.

Zapovjednik njemačke skupine u Goraždu mi se je požalilo na postupak i slabu bobrenost i stegu milicije, interesujući se tko su oni*, te je preduzeo mjere da se sva tamošnja milicija preoruža i uvrsti u redove naše »regularne« vojske ili u redove njemačke skupine.

Zaključak: Kako od milicije nema nikakove moralne koristi za naše probitke, a niti probitke naroda, neophodno je potrebno kod nadležnije preduzeti mjere da se formira bor-

¹⁴ Pomenute bojne su pripadale 8. posadnom zdrgu (vidi knj. 28, dok. br. 160). U novembru 1944. laj zdrg je preimenovan u 18. pješadijski zdrg, i svakako je riječ o njemu. Zapovjedništvo zdrga, sa jednim dijelom snaga, bilo je u Sarajevu a njegova 4. bojna u Brezi (brojno stanje ove bojne je iznosilo: 5 častnika, 51 dočastnik i 1561 domobran), dok raspored i jačina ostalih bojni nisu utvrđeni. Opširnije o tome vidi predlog zapovjedništva 18. pješadijskog zdrga cd 18. februara 1945. o podjeli grada Sarajeva na odbrambena uporišta i izvještaj 4. bojne od 12. januara 1945. o svome stanju (Arhiv VII, reg. br. 1/3—1 i 16/9—1, k. 113).

beni jedinica, dodijele častnici za zapovjednike i sa takom jedinicom na nekom sektoru našeg područja se suprotstaviti neprijatelju.— Sve muškarce, koji nailaze od Goražda, Čajniča, Rogatice, Međeđe i uopće od tih krajeva, po ophodnjama u Stambulčiću uhititi, naoružane razoružati, te predavati potpunidbenom zapovjedništvu, radi formiranja korisne borbene jedinice, prema odredbi poglavnika »Opća mobilizacija«.— Na taj će se način velika korist državi i vojski pridonijeti. A ovom zgodom će se i svi nacionalno zaboravni građani iz tih krajeva privedi našim vlastima, vojnim redovima i borbenim prohitcima, a ujedno se od neprijateljske promidžbe sačuvati.

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

**Zapovjednik, poručnik
(Josip Puljić)
Puljić**

**NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ORB
Z A P O V J E D N I Š T V O
5 ORUŽNICKE PUKOVNIJE
J.S. Broj 69/Taj.**

**U Sarajevu, dne 1. veljače 1945.
Glavaru građanske uprave Sarajevo
pod J.S. Br. 48/taj. od danas priepis
ovog izvješća predložen.**

U spise.

**Dozapovjednik, pukovnik
(Koioman Bilić)
Bilić K.**

**U Sarajevu, dne 22. veljače 1945.
Glavnom zapovjedništvu oružništva
i Zapovjedništvu III. zbornog područja
priepis prednjeg izvješća naknadno
predložen.**

**Dozapovjednik, pukovnik
(Koloman Bilić)
Bilić K.**